GAELSCÉAL
Dé hAoine, 9 Iúil, 2010

Dúshlán Frank Feighan

Ar an gcéad lá den mhí seo, cheap ceannaire Fhine Gael, Enda Kenny, a bhinse tosaigh nua. Is é Frank Feighan a bheidh mar urlabhraí nua an pháirtí do ghnóthaí pobail, comhionannais agus Gaeltachta. Is as Mainistir na Búille i gContae Ros Comáin dó. Labhair sé, as Béarla, le **Meadhbh Ní Eadhra** faoina cheapachán nua.

"TÁ trí rud i gceist le mo phost nua – cúrsaí pobail, cúrsaí comhionannais agus gnóthaí na Gaeltachta. Sula raibh mé i mo pholaiteoir bhí an-bhaint agam leis an gcomhlachas tráchtála agus le mo chomhlacht féin. Bhí suas le tríocha duine fostaithe agam. Bhí mé páirteach sna foirne peile áitiúla agus mar sin ó thaobh an phobail de bhí mé an-ghníomhach," ar sé. "Ó thaobh cúrsaí Gaeltachta de, tacaím go mór leis an nGaeilge mar theanga agus ba mhaith liom fíorathbheochan agus athéirí a fheiceáil ar an teanga."

Níl Gaeilge ag an Uasal Feighan. An gceapann sé go gcuirfidh sé seo bac air agus é ag déileáil le cúrsaí na Gaeltachta?

"Tá mo chuid Gaeilge féin an-teoranta, ach táim ag súil go mbeidh Dinny McGinley mar urlabhraí agam don Ghaeltacht agus do na hOileáin, ó thaobh na Gaeilge de," ar sé.

"Ní rud nua é go mbeadh urlabhraí Gaeltachta ann gan Gaeilge líofa. A fhad agus is eol dom, ní raibh Gaeilge ag an té a tháinig romham, Michael Ring, agus creidim nach raibh focal Gaeilge ag Síle de Valera agus chaith sí blianta sa rialtas mar Aire Ealaíon, Oidhreachta, Gaeltachta agus Oileán."

Deir Feighan nach bhfuil sé ró-thábhachtach go mbeadh Gaeilge aige chun an post seo a chomhlíonadh, ach gur mhaith leis dá mbeadh 'greim éigin agam ar an teanga' le 'comhbhá' a léiriú.

Tá Feighan den tuairim go bhfuil 'go leor le foghlaim againn' ón chaoi go bhfuil daoine ar nós é féin, a rinne staidéar ar an nGaeilge ar scoil, gan Ghaeilge ag an staid seo dá saol. "Tá na céadta míle duine eile cosúil liomsa amuigh ansin," ar sé.

Ní thacaíonn Fine Gael le Gaeilge éigeantach don Ardteist, agus dar le Feighan, tá 'ollchóiriú (overhaul) iomlán' ag teastáil ón gcuraclam. Ach nuair a ceistíodh é faoi athrú amháin a mholfadh sé don churaclam, ní raibh freagra díreach aige.

Cé go gceapann Feighan go raibh 'eagla' ar dhaoine roimh an nGaeilge nuair a bhí sé ag fás aníos, tá athrú tagtha air sin, dar leis.

"Le bliain anuas, bhuail mé le daoine ó Chonradh na Gaeilge i mBaile Átha Cliath, agus caithfidh mé a admháil go raibh siad an-oscailte agus an-liobrálach. Tríocha bliain ó shin, b'fhéidir, bhí daoine i bpobal na Gaeilge gortaithe go raibh daoine ar nós mé féin i ndiaidh dul tríd an chóras oideachais agus nár thuig muid i gceart. Tá i bhfad níos mó oscailteachta ann anois. Níl aon deacracht agam a rá go bhfuil Gaeilge an-teoranta agam."

Agus an mbeidh Frank ag foghlaim na Gaeilge anois?

"Shiúil mé síos go Waterstones tráthnóna Dé Máirt agus cheannaigh mé Turas Teanga, leabhar RTÉ. Níor thuig mé i gceart é, áfach, agus mar sin thug mé ar ais go dtí an siopa é agus cheannaigh mé leabhar Gaeilge, Teach Yourself Irish, le Diarmuid Ó Sé agus Joseph Shiels. Tá foclóir Gaeilge ceannaithe agam freisin. Chuir cara maith liom, Michael O'Toole, nó Micheál Ó Tuathail, comhairle orm faoin leabhar ba cheart dom a cheannach.

Níl sé faighte agam fós ach Irish is Fun is ainm dó. Thaispeáin sé na cartúin dom agus rudaí mar sin. Sin an cineál rudaí ar gá dom tosú amach leo," ar sé.

Cad iad na tosaíochtaí atá aige anois agus é sa phost nua?

"Postanna," ar sé. "Postanna a mhealladh sa phobal. Tá gá leis an tacaíocht cheart, cosúil le leathanbhanda agus bealaí iompair. Ceapaim go bhfuil smaointeoireacht úr ag teastáil uainn maidir le gnóthaí beaga a choinneáil ag imeacht agus an Ghaeilge a spreagadh agus a ghríosú."

Luaigh Feighan fostaíocht agus bealaí iompair, ach cad faoi chúrsaí oideachais, sláinte agus araile i gceantair Ghaeltachta? Cad iad na rudaí is laige sna ceantair seo, dar leis?

"Creidimid gur tosaíocht é cúram pobail. Tá tábhacht ar leith ag baint le hionaid leighis bheaga, ionas nach gcaithfidh daoine dul isteach sna hospidéil i gcónaí, agus ionas nach mbeidh an oiread sin ganntanas leapacha ann."

Creideann sé go bhfuil deacracht ann an t-imeallachas a shárú. Deir sé nach bhfuil ceantair Ghaeltachta ach chomh himeallach is a 'ligeann muid dóibh a bheith'.

"Tá níos mó leathanbhanda de dhíth," ar sé. "Tá obair mhaith á déanamh ag 3G faoi láthair. Ach thar na blianta bhí comhlachtaí éagsúla a dúirt go raibh siad chun leathanbhanda a chur ar fáil. Táimid seacht nó ocht mbliana taobh thiar den 'loop'. Tacóidh mé le rud ar bith a chuidíonn leis seo a fheabhsú agus tabharfaidh mé spreagadh do na daoine a bheidh á dhéanamh."

Cad a cheapann sé faoi theorainneacha na Gaeltachta? Dá mbeadh an rogha aige iad a athrú nó a leasú cad a dhéanfadh sé?

Deir Feighan nach bhfuil sé ró-thábhachtach go mbeadh Gaeilge aige chun an post seo a chomhlíonadh, ach gur mhaith leis dá mbeadh 'greim éigin agam ar an teanga' le 'comhbhá' a léiriú.

"Nílim eolach ar na fadhbanna sin faoi láthair," ar sé, cúis imní mar go bhfuil an oiread sin cainte déanta ar an gceist seo le blianta anuas. Deir sé go mbeidh sé ag dul ar cuairt chuig formhór de na ceantair Ghaeltachta i gcaitheamh an tsamhraidh, le fiosrú a dhéanamh ar na fadhbanna iontu. Mar urlabhraí Fhine Gael ar ghnóthaí Gaeltachta, is cúis iontais é b'fhéidir, gur ceapadh duine nach bhfuil eolas níos leithne aige ar na fadhbanna agus na dúshláin atá amach roimhe.

"Tarraingíodh aird ar fhormhór de na fadhbanna cheana," ar sé. "Is é Dinny Mc Ginley ár TD i nDún na nGall agus coinníonn sé ar an eolas muid faoi na fadhbanna i nGaeltacht Dhún na nGall. Tá an rud céanna amhlaidh le Michael Ring, agus le Pádraig McCormack thíos i nGaillimh. Níl sé i gceist agam mórán athruithe a dhéanamh."

Cén ról a bheidh aige, mar sin?

"Táim ag súil le bualadh le Conradh na Gaeilge i gcaitheamh na míonna atá le teacht, agus dul i dtaithí ar an rud ar fad. Ní bheidh mé ag cur dallamullóige ar éinne. Táim chun obair a dhéanamh leis na daoine ar an talamh," ar sé.

"Táimid ag iarraidh go mbeidh athbheochan ann ar an nGaeilge. Creidimid gur rud eile é Straitéis 20 bliain an rialtais a fhágfar ar an tseilf. Níl tuairiscí uainn, tá gníomhaíocht uainn, agus iarracht cheart chun grá don teanga a chothú agus a athnuachan."

Dá mbeadh Fine Gael sa rialtas, agus dá mbeadh Frank Feighan ina Aire Gaeltachta, céard é an chéad rud a dhéanfadh sé?

"Shuífinn síos leis na grúpaí go léir sna Gaeltachtaí a chuireann an Ghaeilge chun cinn agus rachainn i mbun cainteanna leo. Freisin, chinnteoinn go mbeadh daoine cosúil liomsa i láthair, daoine gur gá dóibh na struchtúir seo a úsáid, ionas go mbeadh muid in ann plé a dhéanamh ar céard a chuideodh linne chun an Ghaeilge a athfhoghlaim."

Faoi láthair, ar ndóigh, ní hiad Fine Gael atá sa rialtas. Cad is féidir le Feighan a dhéanamh agus é mar urlabhraí Fhine Gael?

"Táim oscailte. 'Lámha in airde!' a deirim. Nílim ag ligean orm féin go bhfuil na freagraí go léir agam nó go bhfuil na fadhbanna ar eolas agam. Tá a fhios ag gach duine a bhfuil aithne acu orm gur oibrí mé. Níor tháinig mé ó chúlra polaitiúil. Tagaim isteach anseo mar ghníomhaí. Gach rud a dhéanaim, dírím air go hiomlán agus tagann mo charachtar trasna i gcónaí."

Tá sé dearfach i leith na Gaeilge, ach an leor sin leis an bpost seo a fháil? Beidh le feiceáil cé chomh gníomhach agus a bheidh Frank Feighan ó thaobh na Gaeilge de, ar bhonn pearsanta agus ar bhonn polaitiúil agus sóisialta freisin.

Cumhachtaí 'stop agus cuardach' an PSNI le cur ar fionraí

Le Meadhbh Ní Eadhra

TÁ Seirbhís Póilíneachta Thuaisceart Éireann (PSNI) lena gcumhachtaí 'stop agus cuardach' a chur ar fionraí Déardaoin seo chugainn. Tagann an cinneadh seo i ndiaidh rialú ón Chúirt Eorpach go bhfuil alt 44 den Acht Sceimhlitheoireachta 2000, a cheadaíonn stop agus cuardach randamach, in aghaidh an dlí. Tá an grúpa polaitiúil Éirigí ag tabhairt rabhaidh go mbeidh cumhachtaí chomh dona céanna leis an stop agus cuardach á gcur i bhfeidhm ag na póilíní. Deir Breandán Mac Cionnaith, Ard-Rúnaí Éirigí, go mbeidh Alt 21 agus Alt 24 den Acht Ceartais agus Slándála 2007 ag glacadh áit Alt 44.

"Sa chéad trí mhí den bhliain seo, bhain an PSNI úsáid as cumhachtaí faoi Ailt 21 agus 24 den Acht sin chun daoine a stopadh, a cheistiú agus a chuardach ar 2,000 ócáid dhifriúil. Baineann an t-acht seo leis na sé chontae amháin. Go deimhin, tá na cumhachtaí a thugtar don PSNI faoin Acht seo i bhfad níos leithne ná na cinn a thugtar dóibh faoi Alt 44."

Dar le Mac Cionnaith, dúirt an té a bhí mar leas-ardchonstábla ar an PSNI i mí Mheán Fómhair seo caite, go bhfuil 'Alt 21 d'Acht 2007 iontach úsáideach, go háirithe mar nach bhfuil gá le cúiseanna réasúnta chun leas a bhaint as.'

Anuraidh, mhéadaigh an PSNI an úsáid a bhaineann siad as alt 44 faoi thrí agus mhaígh siad go raibh sé riachtanach mar gheall ar ardú ar ghníomhaíochtaí na n-easaontóirí Poblachtacha. Tá Sinn Féin ag fáiltiú roimh an gcinneadh atá déanta chun na cumhachtaí seo a chur ar fionraí. Deir urlabhraí ón PSNI gur uirlis riachtanach iad na cumhachtaí seo le troid in aghaidh bhagairt na sceimhlitheoireachta. Deir Alex Maskey, Comhalta den Tionól Reachtach agus ball den Bhord Póilíneachta, gur cúis imní a bhí in alt 44 do réimse leathan daoine. Deir sé freisin go gcreideann baill den phobal náisiúnach go n-úsáideann an PSNI a gcuid cumhachtaí ina n-aghaidh, níos mó ná mar a dhéanann siad le daoine eile. Sa bhliain 2008/2009, d'úsáid na póilíní an reachtaíocht beagnach 10,000 uair, i gcomparáid le beagáinín os cionn 3,000 in 2007/2008, dar le fíricí ón mBord Póilíneachta.